

Programsensorrappport for bachelor i sosiologi, UiB

Programsensor: Magne P. Flemmen. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

1. Innledning

Jeg ble oppnevnt som programsensor for bachelorprogrammet i sosiologi høsten 2022. Instituttledelsen ønsket at den første rapporten skulle sette søkelys på studentaktive undervisningsformer. Denne rapporten gir et visst overblikk over studentenes opplevelse av studieprogrammet og vier spesiell oppmerksomhet til spørsmålet om slike studentaktive læringsformer. Rapporten bygger på et besøk hos fagmiljøet høsten 2022, samt en oppfølgende spørreskjemaundersøkelse våren 2023.

Jeg foreslår i denne rapporten at dersom instituttet ønsker å utvide og forbedre bruken deres av studentaktive undervisningsformer, er seminarundervisningen det mest naturlige stedet å starte. Sosiologi ved UiB skiller seg litt ut fra de andre gamle universitetene ved at det er ingen obligatorisk seminarundervisning. Det kan også vurderes om instituttet skal tilby mer tid/gunstige arbeidsbetingelser for undervisere som ønsker å legge om undervisningen sin i mer studentaktiverende retning.

2. Datagrunnlag

Arbeidet med denne rapporten begynte med fokusgruppeintervjuer i Bergen i november 2022. Etter diskusjon med instituttledelsen bestemte vi at studenter skulle rekrutteres og gjøres avtaler med av instituttet, da dette ville være vanskelig for meg å gjøre fra Oslo. Det var avtalt to møtetidspunkter i lunsjtiden hvor studentene skulle fristes med pizza for deltagelsen. Det dukket opp totalt fire studenter, det aktuelle møterommet var opptatt av noen andre og ingen pizza var bestilt. Vi kunne gjennomføre samtaleene siden en professor lot oss bruke hans kontor og instituttleder spontant kjøpte inn noe påsmurt til de frammøtte.

De fire oppmøtte studentene delte villig av sine erfaringer, Det er klart et så lite utvalg er et for tynt grunnlag til å gi noen grundig vurdering av programmet og bruken av studentaktive undervisningsformer. Det ble derfor nødvendig å skaffe et annet datagrunnlag for denne rapporten.

I samråd med instituttet ble det derfor bestemt å gjennomføre en kort kvantitativ spørreundersøkelse for studentene. Med hjelp fra administrasjon og gjennom kontakt med ulike enansvarlige lyktes det oss å samle inn svar fra 100 studenter. Det gikk anslagsvis 225 studenter på bachelorprogrammet i den perioden,¹ som tilsier en svarprosent på 44 %. Litt over halvparten av svarene kom via lenke som ble lagt ut på MittUIB (Canvas), mens de resterende kom under forelesning hvor foreleser oppfordret og viste fram link/QR-kode. Med slik utvalgsstrategi kan ikke de kvantitative resultatene generaliseres i noen streng forstand. Imidlertid representerer disse tallene oppfatningene til rett i underkant av halvparten av studentmassen. Det virker sannsynlig at studenter med forholdsvis sterke meninger er overrepresentert i utvalget. I så fall er det en overvekt av positive og negative vurderinger, på bekostning av mindre markerte synspunkt.

Undersøkelsen var utformet for å ikke ta for mye tid fra undervisningen til foreleserne som rekrutterte svar. Studentene ble stilt fem spørsmål med ferdige svaralternativer og fikk i tillegg to forholdsvis åpne fritekstspørsmål. Litt over en fjerdedel benyttet seg av disse.²

3 Resultater

I det følgende går jeg gjennom resultatene fra undersøkelsen. Jeg forholder meg i all hovedsak til resultatene fra spørreskjemaundersøkelsen. Jeg ser det ikke som formålstjenlig å gi en utførlig gjennomgang av hva fire studenter mener i detalj. Jeg trekker det inn der jeg tenker det kan kaste noe lys over de andre resultatene. Referat fra fokusgruppene er lagt ved.

3.1 Tilfredshet med undervisningen

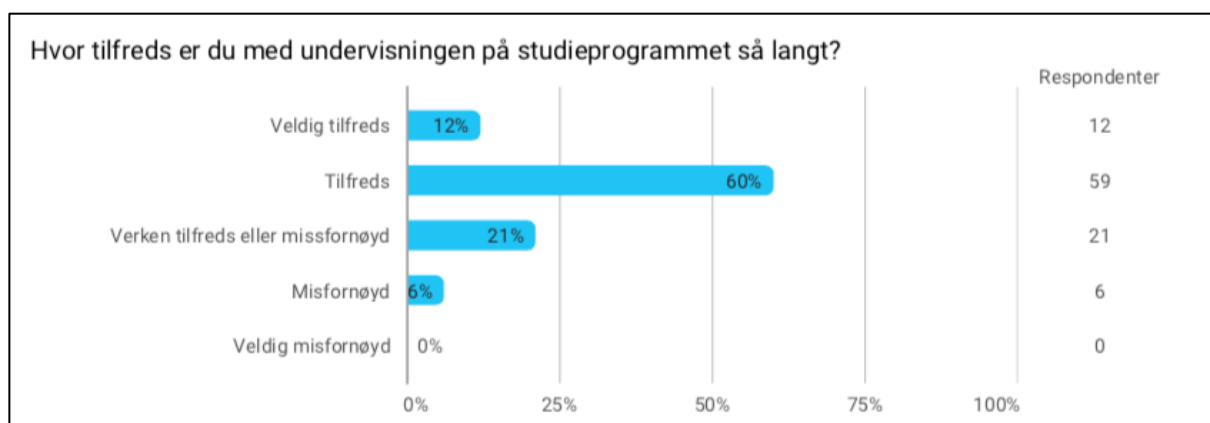
Undersøkelsens første spørsmål gjaldt generell tilfredshet: «Hvor tilfreds er du med undervisningen på studieprogrammet så langt?»³ Fordelingen av svar på dette spørsmålet er vist i Figur 1.

¹ Beregning gjort av Kristin Hjelmeland Hope

² Det var ikke anledning å få tilgang til rådataene. Vi kan derfor ikke her vurdere om det fritekstspørsmålene ble besvart av de samme studentene. Vi har derfor heller ikke kunnet si noe om sammenhenger mellom svar

³ Spørsmålet var inkludert for å kunne se andre svar i lys av generell tilfredshet. Etter surveyen var gjennomført ble det klart at jeg ikke kunne få tilgang til selve dataene og derfor ikke kunne gjøre slike enkle analyser.

Figur 1: Generell tilfredshet

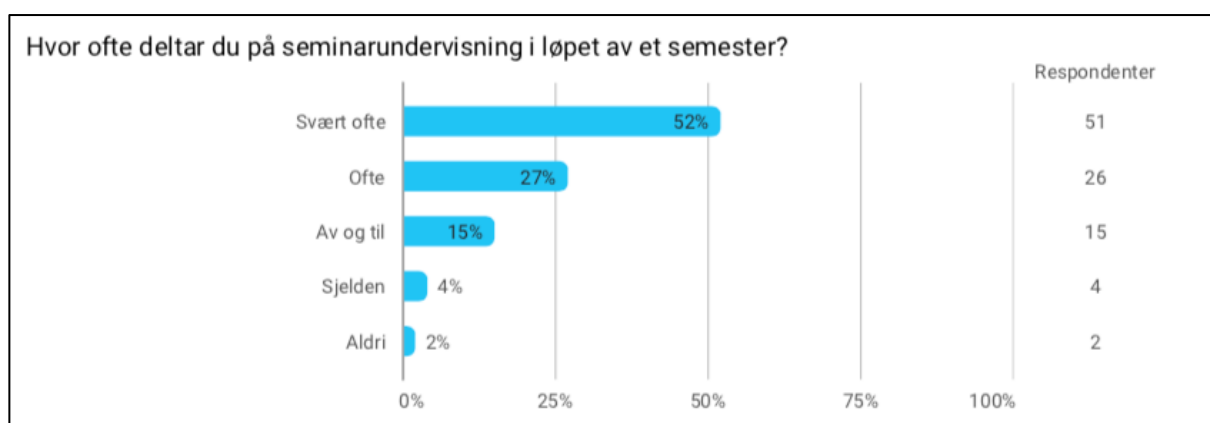

At 72 % sier seg tilfreds eller veldig tilfreds, og så få uttrykker misnøye, må sies å være et godt resultat for instituttet.

3.2 Seminardeltakelse

På universitetene er typisk seminarundervisningen hovedarenaen for studentaktive læringsformer. Det er også en utmerket arena for den typen arbeidslivsrelevant studieaktiverende undervisning som etterlyses for eksempel i Stortingsmelding 16 (2020-2021). Undersøkelsens neste spørsmål omhandler hvorvidt studentene deltar på disse seminarene. Ingen av bachelorprogrammets obligatoriske emner oppgir å ha obligatorisk seminarundervisning.⁴ Svarene på «Hvor ofte deltar du på seminarundervisning i løpet av et semester?» vises i Figur 2.

Figur 2: Deltagelse på seminarer

⁴ <https://www.uib.no/studier/BASV-SOS/tabell>

79 % av respondentene deltar «svært ofte» eller «ofte». En kan regne med at respondentene her er noe mer engasjerte enn populasjonen, slik at dette burde tolkes som en ganske god oppslutning om seminarundervisningen. Det er da av en viss interesse hvorfor noen velger å ikke delta. Spørsmålet ble fulgt opp med et fritekstspørsmål: «Om du ikke vanligvis deltar på seminarer, hvorfor ikke?». Totalt 27 respondenter svarte, et tall som kan bety at alle som svarte «aldri», «sjelden», «av og til» og noen av de med hyppigere deltagelse har svart.

Jeg har gjort en enkel kategorisering av svarene (merk at noen svar kunne passet flere steder):

Liste 1: "Om du ikke vanligvis deltar på seminarer, hvorfor ikke?", kategorisert

Lavt utbytte av seminarer:

1. Får ikke så stort utbytte. Det kommer veldig an på hvem du kommer på seminar med for å få utbytte via diskusjon eller samarbeid. Seminarleder sitter der bare og går rundt og spør om det går bra. Ikke noe innsats lagt inn fra seminarleder om å skape et trygt læringsmiljø hvor vi blir bedre kjent med hverandre.
2. Lite akademisk utbytte i forhold til bruk av tid.
3. Fordi man går ikke gjennom seminar spørsmålene med seminarlederen.
4. Deltar med mindre noe annet kommer i veien. Noen semester er ikke seminar like nyttige (pga. seminarleder), da deltar jeg mindre.
5. Fordi jeg ikke får noe ut av det.
6. Jobber eller for tidlig og forsover meg. Eller har følt at det ikke har gitt mer kunnskap å gå på seminar.
7. Ikke alle seminarlederene er like gode. Kolliderer med jobb eller andre forelesninger og seminarer.
8. Føler jeg lærer av å jobbe med oppgavene på egenhånd.
9. Føler ikke jeg får så mye utbytte, men møter når det nærmer seg frist for oppgave eller at seminarleder sier det er relevant for eksamen.
10. Dersom jeg ikke har fått tid til å lese pensum i forkant av seminaret, føler jeg at jeg har større utbytte av å lese selv enn å delta på seminaret.
11. Det er ofte bare semesteroppgave skrijving og eksamenshjelp jeg får bruk for.

Tidskonflikter:

12. Grunnet store mengder med obligatoriske arbeidskrav, blir det ikke prioritert. I tillegg var det liten korrespondanse mellom de ulike seminargruppene og forelesningene som inngår dette semesteret, noe som gjør at seminarene (for min del) ikke havner samme dag som forelesningene. Dette gjør at reisetiden til og fra seminar stjeler for mye tid i min hverdag, og gjør at jeg ofte heller sitter hjemme å leser/jobber med obligatoriske krav. Men mest av alt; det er ekstremt mye obligatorisk som krever sin tid.
13. Krasjer med jobb.
14. Jobb, sykdom.
15. Hvis det ikke passer ikke på grunn av jobb eller annet skolearbeid.
16. Bor alt for langt fra Bergen for å reise opp og ned kun for seminar. I tillegg pga barn leser jeg pensum på dagtid og bruker heller tid på det enn å reise 2 timer til Bergen og tilbake.
17. Kollisjon med jobb.
18. Har fulltidsjobb og er vanskelig å kombinere.
19. Eg har ikke tid, dette er et ekstra fag.
20. Andre motstridende planer

21. Hvis jeg har en veldig viktig oppgave som tar prioritet eller hvis jeg er syk

Helse og personlige årsaker:

22. Har vært syk eller i begravelse.

23. Sykdom.

24. Sykdom

25. Sykdom

26. Egen eller barns sykdom.

Andre årsaker

27. Fordi ingen andre møter opp, eller fordi jeg er bortreist og ikke har muligheten til å delta.

Vi så over at det er 21 stykker som deltar sjeldnere enn ofte, slik at vi kan mistenke at vi har seks svar fra respondenter som forholdsvis ofte deltar. Av fritekstsvarene ser vi at varianter av misnøye med seminarene er framtrедende, selv om også tidskonflikter er vanlig. Blant svarene som her er kategorisert som “lavt utbytte” inkluderer jeg også svar fra dem som gjør noen form for avveining av utbyttet opp mot andre hensyn. Dette er indikasjon på at vesentlig antall studenter får lite ut av seminarundervisningen.

Dette er ikke i seg selv så alarmerende, fordi vi så over at de aller fleste møter på seminar og en uansett ikke kan regne med å få universell akklamasjon for noe undervisning. Et solid flertall rapporterte da også over at de var tilfredse med undervisningen. Like fullt: dette er bare svarene fra de som kunne velge å oppgi en grunn for å ikke delta mer på seminar, som kan innebære en underrapportering av misnøye med seminarundervisningen. Som vi skal komme tilbake til, er det dermed kanskje grunn for instituttet å engasjere seg ytterligere i kvaliteten på seminarundervisningen.

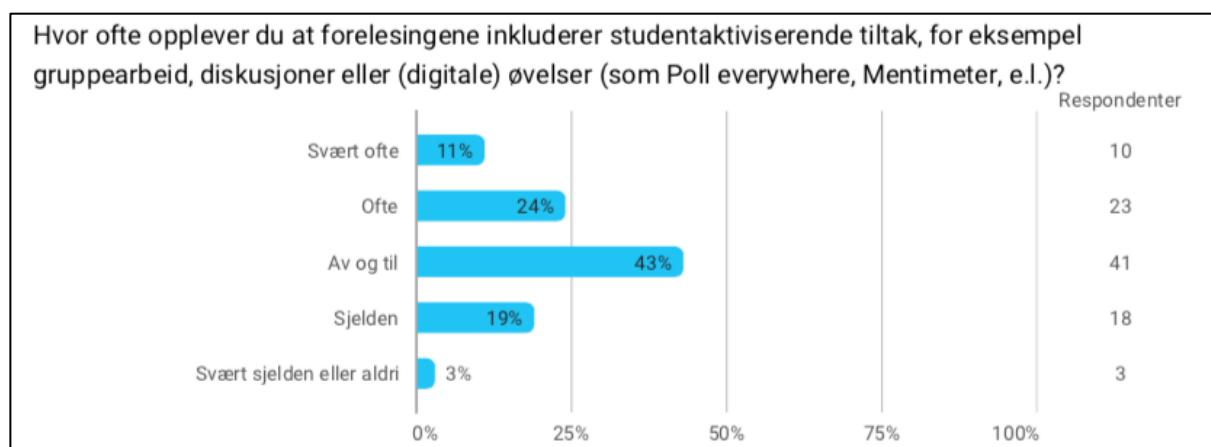
3.3 Syn på studentaktivering

Instituttet interesser seg spesielt for studentaktiverende læringsformer.

Seminarundervisningen er hovedformen for slike læringsformer. Vi så over at studentene jevnt over synes å være fornøyd med undervisningen, presumptivt herunder seminarene, selv om det altså er holdepunkter for at en vesentlig undergruppe opplever å få lite ut av dem..

Undersøkelsen forfulgte imidlertid temaet om studentaktivering videre. Svarene på «Hvor ofte opplever du at forelesingene inkluderer studentaktiverende tiltak, for eksempel gruppearbeid, diskusjoner eller (digitale) øvelser (som Poll everywhere, Mentimeter, e.l.)?» vises i Figur 3. Merk totalen her går litt ned, fra 98 til 95.

Figur 3: Hvor mye studentaktivering i forelesning?

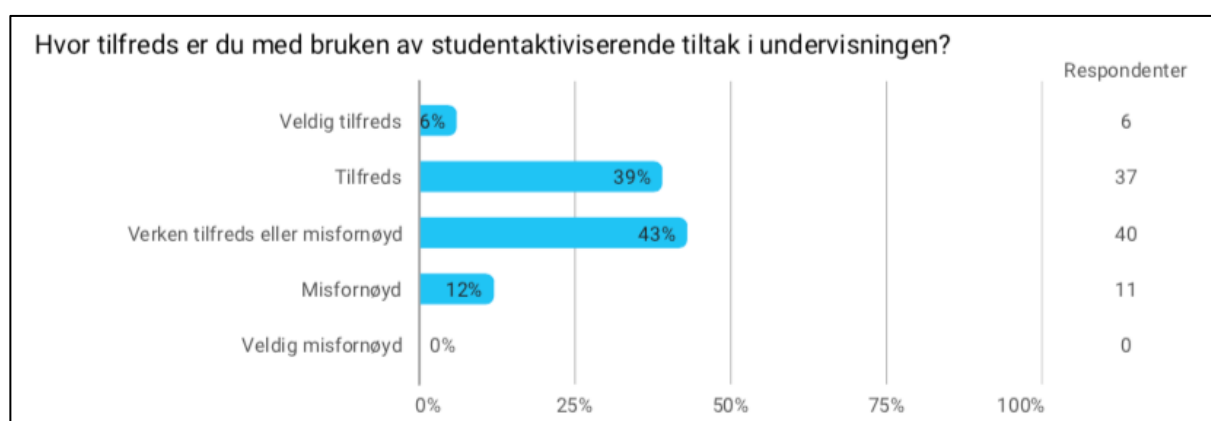
Det er vanskelig å sette noen terskel for hvor mye studenter bør aktiveres i forelesningene.

Gitt instituttets interesse i dette virker det bra at 78 % av respondentene opplever studentaktiverende tiltak i forelesning «av og til» eller oftere. Når det også tilbys seminarer i mange av fagene gir dette inntrykk av et godt omfang av studentaktivering.

De fire studentene i fokusgruppene hadde ikke enhetlig erfaringer av slik studentaktivering. Enkelte hadde sett en del av det, enkelte andre ikke.. Det understøtter inntrykket av at det nok er en del variasjon mellom emner og undervisere i bruken av slike tiltak.

Studentene ble ikke direkte spurt om å vurdere omfanget, men den generelle tilfredsheten med disse tiltakene. Resultatet av det ses in Figur 4.

Figur 4: Tilfredshet med studentaktiverende tiltak

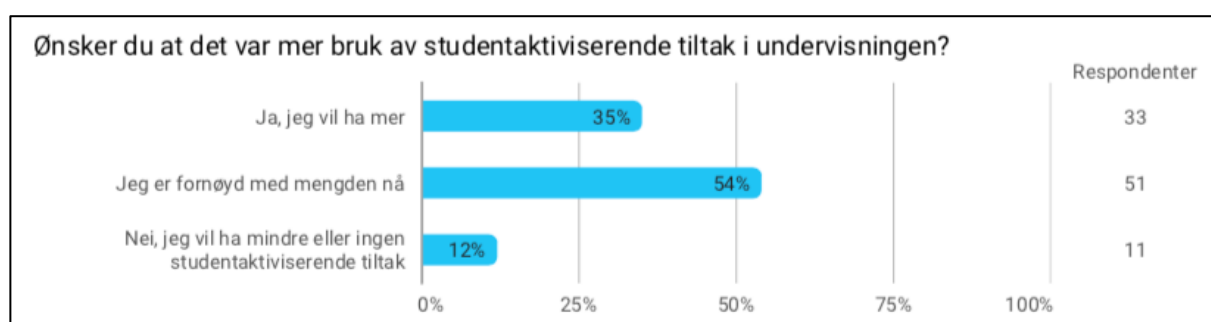

46 % er tilfreds eller bedre og nesten like mange er verken eller. Det er altså utbredt med en viss likegyldighet til disse tiltakene, sannsynligvis blant både mange som opplever en del studentaktiverende tiltak og en del av de som ikke opplever det i noe særlig omfang. Dette

gir en pekepinn på at selv om det altså tas i bruk en del slike tiltak i undervisningen, er det ikke nødvendigvis noe studentene setter så stor pris på. Dette inntrykket ble også forsterket av fokusgruppene, hvor bare en av studentene likte godt slike tiltak.

Neste spørsmål følger opp dette og spør om studentene ønsker seg mer av dette. Resultatet vises i Figur 5.

Figur 5: Mer bruk av studenaktiverende tiltak?

I tråd med hva vi kunne forvente fra svarene på de forrige spørsmålene er det ikke direkte noe folkekrav å ha mer av slike tiltak. Riktignok er det flere som ønsker seg mer enn som ønsker seg mindre, men over halvparten er altså tilfreds med nå værende omfang.

3.4 Studentenes ønsker til forbedringer

Dette inntrykket står seg i møte med siste fritekstspørsmål: «Har du noen forslag eller kommentarer til hvordan undervisningen kan forbedres?». 24 studenter benyttet anledningen til å komme med innspill her⁵.. Med en enkel kategorisering kan vi sortere svarene slik:

Liste 2: "Har du noen forslag eller kommentarer til hvordan undervisningen kan forbedres?", kategorisert.

Forelesningsmetode:

1. snakk om pensum på forelesningen
2. Mer utfyllende tekst på power point
3. Powerpoint med mindre tekst og mer stikkord
4. Enkelte forelesere har Powerpointer som ikke er så lett å tolke/lese
5. Ryddigere gjennomgang at det som faktisk er temaet. Blir ofte for bredt i forklaringer og eksempler, som gjør det vanskelig å forstå hva som faktisk var hovedessensen
6. Mindre fokus på triviell fakta i forelesning (eks: Sosiologs fadselsår og fødested). Dette kan leses i pensum. Forelesning bør heller fokusere på hovedpunkter
7. Flere praktiske eksempler på teoriene det foreleses om.

⁵ Tre svarte "nei" og "har ikke noen ideer".

8. at undervisere er engasjerte, tydelige i språket og at materialet de presenterer er oversiktlig og forståelig
9. Gode inngående forklaringer, mindre direkte siteringer fra materiale vi har tilgang på.
10. Gå mer i dybden, forklar heller enn siter. Prøve å gjøre stoffer mindre tørt kanskje, gi det noe ekstra. Skape større interesse for temaet

Seminarer og studentaktiverende tiltak:

11. Seminarspørsmålene kan knyttes enda litt mer opp mot forelesningen. Eller de kan brukes mer i forelesningen.
12. At seminar spørsmålene er oppdatert, dersom noen tidligere har blitt bruk opp igjen uten at det er i samsvar med det oppdaterte pensumet.
13. Mer seminar lignende aktiviteter.
14. Mer aktiviserende, eventuelt seminarledere som er mer interessert og aktiv i seminartimene. Gjelder ikke alle jeg har hatt, noen har vært flinke
15. Flere "poller"
16. Bruke mindre tid på studentaktiverende undervisning, og mer fokus på diskusjoner i plenum uten bruk av digitale løsninger.
17. Veldig mange tar deler av pensum og leser det fra powerpoint, det er lite spennende. Det som hadde vært mer interessant er å diskutere eller snakke om konsepter og teorier. Hvordan de utspiller seg i hverdagen, kanskje ha «fieldtrips» til forskjellige arbeidsplasser som har relaterbart arbeid. Er mye mange kan finne på, man må ikke alltid sitte to timer i en forelesning
18. ta hensyn til at noen ikke trives å snakke i store folke mengder eller bli stilt spørsmål på flekken i forelesning
19. Mer individuell veiledning

Pensum og forberedelse:

20. Det hadde vært en fordel om forelesningene gjennomgikk det som var pensum/relevant for de obligatoriske arbeidskravene i forkant av frist for innlevering.
21. Ønsker veldig gjerne å høre hva som er viktig å lese på forhånd. For eksempel jeg lese en uke før selve forelesningen, og brukte veldig mye tid å lese en kapittel i forrige uke og da fikk vi beskjed i selve forelesning at vi kun trengte å lese om 1 sosiolog. Dette kunne ha stått på leseplanen der de kunne ha skrevet les si 1-10 for eksempel.

Språk:

22. Personlig sliter jeg en del med å ha samme fokus inn mot engelske forelesninger."
23. At den ikke er på Engelsk. Det er mange som sliter med engelsk skal vi pensum bok i engelsk bør det være norsk foreleser slik at man forstår bedre hvis lan ikke forstår i boka."

Annet:

24. Mer jevnt fordelt utover semesteret. Samtlige emner er ferdig med forelesning/seminar en måned eller mer før eksamen. Spesielt i emner der man har 2 forelesninger, unødvendig å kjøre dobbelt opp med forelesninger når en har 4 uker før eksamen der det plutselig ikke er noe undervisning.

Det overordnede bildet (figur 1) er som nevnt at studentene er tilfredse med undervisninger.

Det mest fremtredende i disse svarene gjelder kvaliteten på forelesningene. 10 svar mener det viktigste er å forbedre forelesningene, mens 9 er mer opptatt av studentaktivering (på forskjellige måter). Disse svarene må vurderes med noe balanse, siden de jo ikke representerer noen slags generell tendens i det samlede materialet. Samtidig tror jeg mange

med erfaring med universitetspedagogikk vil dra kjensel på ankepunktene som reises her, kanskje særlig når det gjelder bruk av PowerPoint.

Av svarene som kan grupperes som å omhandle studentaktiverende tiltak, ser vi at de fleste er opptatt av seminarundervisningen. I tråd med hva vi så over virker det som at det kan være grunn til å satse noe mer på seminarundervisningen ved instituttet. Om en med «studentaktiverende tiltak» tenker på bruk av diskusjoner i forelesningene og/eller øvelser som bruker digitale hjelpemidler, får vi igjen ikke inntrykk av at dette er noe folkekrav. Noen få gir uttrykk for at de ønsker mer, noen andre gir uttrykk for at de ikke ønsker mer slikt i forelesningssammenheng. Dette kom også fram i fokusgruppene, hvor det ikke var noe tydelig ønske om mer slik studentaktivering. Mens noen liker det, er andre ikke så begeistra for det.

4. Konkluderende diskusjon

Instituttet ønsket seg at denne første rapporten skulle ha et blikk på studentaktive undervisningsformer. I både undersøkelsen og fokusgruppene ble dette derfor tatt opp. Det må understrekes at pga. noen uforutsette omstendigheter er ikke grunnlaget for å vurdere dette så godt som det burde være. Undersøkelsen gir inntrykk av at instituttet driver med studentaktive undervisningsformer i et rimelig omfang: det tilbys seminarer i mange emner, mange studenter deltar på dem og ganske mange av studentene opplever studentaktiverende tiltak i forelesningen, i det minste av og til. Det bør her tenkes over at «studentaktive undervisningsformer» og lignende uttrykk er ganske brede betegnelser. Det er ikke alltid helt enkelt å vite hva ulike personer tenker når de hører det. Fra fokusgruppene er mitt inntrykk at studentene forbinder det mest med «avbrekk» i undervisningen hvor de skal diskutere med sidemann eventuelt svare på spørsmål via Mentimeter eller lignende.

På direkte spørsmål er det en drøy tredjedel av studentene som gjerne ser mer studentaktiverende tiltak i undervisningen. I fritekstsvarene nevnes slikt spontant bare av noen få, selv med primingen i spørsmålet før. Det er kjent fra før at slike tiltak ofte ikke er populært, særlig ikke tidlig i studieløpet. Nå skal det sies at det pedagogiske opplegget burde neppe styres ut fra hva studentene måtte gi uttrykk for at de ønsker seg. Men «oppslutningen» er viktig likevel, fordi det har selvfølgelig noe å si for hvor vellykket implementering vil

være. Å aktivere studentene i forelesningssituasjonen er vanskelig, men det er rimelig å tenke seg at suksessen vil avhenge i noen vesentlig grad av at studentene selv er positive til det.

Hva er formålet med studentaktive undervisningsformer? En kan tentativt skille mellom det som bidrar til å gjøre undervisningsøktene mer spennende, engasjerende eller motiverende og det som har en mer direkte selvstendig pedagogisk verdi. En liten avstemning eller kort øvelse underveis i en forelesning kan bryte monotonien eller gjøre stoff mer engasjerende.⁶ På den annen side er arbeid med lesenotater, essays eller andre oppgaver av en annen art og er mer rettet mot å fremme læringen i seg selv. Det kan også være snakk om øvelser i ferdigheter som tenkes å være arbeidslivsrelevant: I Stortingsmelding 16 (2020-2021) understrekes bruken av studentaktive undervisningsformer «som ligner på oppgaver som utføres i arbeidslivet».

Burde ulike studentaktiverende undervisningsformer tas mer i bruk? Det kan virke som det er grunnlag for instituttet til å i noen grad fornye undervisningsformene sine, for eksempel for å gjøre undervisningen mer engasjerende og motiverende. Selv om bare få studenter etterlyser det de assosierer med «studentaktive undervisningsformer», er det flere som ønsker seg mer fra forelesningene. Det som framkommer fra (mindretallet som svarer på) fritekstspørsmålene, går riktignok på mer «konvensjonelle» pedagogiske hensyn til «kvaliteten» på selve forelesningene og bruken av PowerPoint. Å «showe» med Mentimeter eller avstemninger (slik en fokusgrupperespondent beskrev det) passer ikke for alle og kan vanskelig gjøres til noen mal. Men instituttet kan vurdere om de vil spre mer kunnskap om slike grep i staben, for eksempel ved at det kan være tema for et lunsjseminar eller lignende.

For pedagogiske og arbeidslivsformål er sannsynligvis de viktigste formene for studentaktive undervisningsformer de som legger mer opp til prosessering av pensumstoff hos studentene. Gruppearbeid og skriftlige oppgaver/rapporter/lesenotater er relevante eksempler, som både fremmer læring og som har fellestrekk med hva en gjør i de typene jobber mange universitetsutdannede har. Dette har også blitt trukket fram av faglærerne ved instituttet som ønskelig (jfr. Andersens rapport fra 2020). De fire studentene i fokusgruppene var positive til slikt, men kunne forstås dithen at de ønsket dette arbeidet skulle være mer forpliktende. Det ble for eksempel foreslått at det kunne telle mer inn på endelig karakter.

⁶ Jeg forteller litt om egen bruk av slikt her: <https://www.sv.uio.no/iss/forskning/aktuelt/aktuelle-saker/2021/snur-undervisninga-pa-hodet.html>

Instituttet bør vurdere om ikke seminarundervisningen skal være hovedarena for studentaktive undervisningsformer, slik at det er der fokus må ligge for slikt. Dette ville reise spørsmålet om ikke i det minste deler av seminarundervisningen skal være obligatorisk. For det andre kan instituttet vurdere å tilby ekstra tid til undervisere som vil legge om *undervisningsdesignet* til mer studentaktive former. Jeg utbroderer disse innspillene litt til slutt.

Om seminarene: På de gamle universitetene er mye undervisning i sosiologi bygget rundt forelesninger, som gjerne foregår i auditorier med mange deltakere. Med tanke på både rommet og antallet deltakere er dette en arena hvor studentaktivering er vanskelig, blant annet fordi det er utbredt at studenter ikke liker å ta ordet i store forsamlinger og rommene ofte gjør det vanskelig med gruppeinndeling. Seminarene er derfor viktige ved å gi rom for diskusjon og drøfting, enten muntlig eller skriftlig. Dersom instituttet ønsker å gjøre mer ut av «studentaktive undervisningsformer», tror jeg seminarundervisningen er det mest nærliggende stedet å starte.

Selv om det er ganske god oppslutning om seminarene, manglet det ikke på mer kritiske kommentarer om tilbudet. Forrige programsensorrapport (fra Jorid Andersen, 2020) tok nettopp for seg seminarundervisningen og berømmet instituttet for prioriteringen av dette. Samtidig ble det der reist utfordringer knyttet til instituttets seminarundervisning: «Det kan se ut til at det trenges mer avklaring i hva hensikten med seminarene skal være» og «[d]et er også behov for en større avklaring i hva som ligger i seminarlederrollen». Disse utfordringene harmonerer med inntrykket mitt fra datainnsamlingen (se liste 2 over). Det skal ikke forstås som at alt har stått på stedet hvil, for i arbeidet med denne rapporten har ikke seminarundervisningen og opplegget rundt den vært gjenstand for evaluering.

P.t. er det ingen obligatoriske seminarer på bachelorprogrammet. Her skiller UiB seg fra de andre «gamle universitetene»: Ved UiO er det obligatorisk med seminardeltagelse på 5 av 6 obligatoriske emner i bachelorgraden i sosiologi. Bachelorgraden i sosiologi ved NTNU har noe mindre omfang av obligatorisk seminardeltagelse, men har krav om deltagelse på «øvingsopplegg» på noen emner. UiT har noe mindre grad av obligatorisk deltagelse, men mer enn UiB. Instituttet bør vurdere om seminardeltagelse burde gjøres obligatorisk. Samtidig

er dette kostbart, særlig dersom en ønsker litt mindre seminargrupper. En mulighet er å vurdere modeller hvor deltakelse er obligatorisk kun for programstudenter.⁷

Om forelesningene: Det er i prinsippet mulig å øke (arbeidslivsrelevant) studentaktivering også utenom seminar, ved å bruke tiden satt av til forelesninger. En kan tenke seg flere ulike måter å gjøre det på. Én mulighet er omvendt klasseromsundervisning. Undervisningsdesign med videoer som tar rollen til forelesningsmonologen kan kombineres med seminarlignende aktiviteter i det som ellers ville vært forelesningstiden. På denne måten er det mulig å få inn mer studentaktiv undervisning uten å øke kostnadene like mye som obligatorisk seminarundervisning innebærer. Samtidig er det verdt å huske hva noe slikt krever. Det er svært arbeidskrevende for emneansvarlig(e)/foreleser(e) å lage slike opplegg, så det er et arbeid som nesten forutsetter langsiktighet. En kan alternativt tenke seg varianter hvor for eksempel halvparten av den avsatte forelesningstiden brukes til forelesning og den andre halvparten til diskusjoner eller studentframlegg. Som med «lettere» studentaktive undervisningsformer er dette også avhengig av hva undervisere er komfortable med og av at tilgjengelige rom egner seg. Instituttet kan vurdere å tilby interesserte undervisere ekstra tid til å utvikle slike opplegg.

Sett under ett virker det som Sosiologisk institutt er på et godt sted for å vurdere spørsmålet om studentaktiv undervisning. Det gjøres allerede en del og det tilbys mye seminarundervisning. Studentene deltar i stor grad og er overveiende tilfreds med undervisningen. Det er med andre ord ikke noe akutt behov for å «gjøre noe». Samtidig er det en tydelig forventning fra høyeste hold at studenter skal aktiviseres mer. Med tanke på at det allerede er gjort stor innsats med seminarene har en altså et godt grunnlag for videre innsats.

⁷ Ved UiO har dette tidligere vært gjort eksempelvis ved å dele (det nå nedlagte) SOS1003 i to: SOS1003 og SOS1003(S), hvor sistnevnte er emnet programstudentene skulle ta. Emnene var identiske og hadde felles forelesninger, men forskjellen var at på SOS1003(S) var seminardeltakelse obligatorisk.

Vedlegg: Referat fra fokusgrupper (anonymisert)

1. Deltakere

- Marie
- Harald
- Nora
- Astrid

Studentene var fordelt utover studieprogrammet, men ingen av dem var i begynnelsen av studieløpet.

2. Generelle inntrykk:

- Harald:
 - Første semester fungerte godt.
 - Andre semester hadde utfordringer med koordinering mellom metode og SOS103.
 - Problemer med at det forventes for mye lesestoff før forelesningene i SOS103, som ikke gir rom for forberedelse til seminar.
- Marie: Føler det er mye å lese, spesielt i SOS103 og metodeemnet.
- Nora & Astrid:
 - Generelt fornøyde.
 - Valgemner har vært bra.
 - SOS103 er tungt, og mange stryker.

3. Positive sider ved undervisningen:

- Harald:
 - Exphil hadde et veldig bra opplegg med ukentlige moduler.
 - De tre første semestrene var godt koordinerte.
 - God tilrettelegging under pandemien.
 - Setter pris på opptak av forelesningene.

4. Forbedringsområder:

- Nora & Astrid:
 - Ønsker mer variert vurderingsform istedenfor å ha all vekt på én eksamen.
 - Seminarstrukturen med faste spørsmål begrenser fri diskusjon.
- Harald:
 - Foretrekker modellen med monologiske forelesninger kombinert med seminarer for aktivitet.

5. Undervisningsmetoder:

- Nora: Føler forelesningene er trauste, med for mye monolog og slides.
- Astrid:
 - Ønsker mer studentaktiverende tiltak.
 - SOS103-foreleser går for raskt frem.
- **Merknad:**
 - Generell enighet om at undervisningen hovedsakelig består av monologiske forelesninger, med seminarer som det primære rommet for studentaktivering.

6. Forslag til forbedring:

- **Generelt:**
 - Aktualisere stoffet med dagsaktuelle eksempler for å gjøre teorien mer relevant og forståelig.

- Flere valgfrie emner ønskes, spesielt innen emner som miljø sosiologi, digitalisering, politisk sosiologi osv.
- Obligatoriske aktivitetskrav og vurderingsform basert på mer enn bare én eksamen kan være en god idé.
- Ønske om mer faglig engasjement fra studentene, med forslag som faglunsjer, frokostmøter, og gjenoppliving av arrangementer som Sosiologisalongen.
- Ønsker sterkere forbindelse mellom studenter og ansatte, med lavere barrierer for kommunikasjon.

Programevaluering av ekstern fagfelle for lektor samfunnsfag UIB – Samfunnsvitenskapelig fakultet Institutt for sosiologi.

1) Innledning med bakgrunnsinformasjon for rapporten

Studieprogrammet lektor i samfunnsfag (sosiologi) ved Sosiologisk institutt UIB startet opp høsten 2021. Denne programevalueringen omfatter derfor oppstarten fra høsten 2021 og frem til og med høstsemesteret 2022.

Rapporten vil konsentrere seg om oppstartsperioden, og hvilke erfaringer en har gjort så langt. På bakgrunn av ønske fra programstyre, er det særlig lagt vekt på lektorstudentenes erfaringer og vurderinger av programmet.

I inneværende studieår 2023 har Sosiologisk institutt så langt to studentkull på lektorutdanningen, kull 2021 og kull 2022. Følgelig omfatter ikke denne rapporten emner og undervisning fra 5- til 10 semester denne rapporten.

Nedenfor følger en oversikt over de aktuelle emnene for denne evalueringen:

De to første studentkullene med oppstart høst 2021 og 2022 har til nå gjennomført følgende emner:

1 semester:

EXPHIL (10 sp)

SOS100B Innføring i sosiologi (10 sp)

PEDA120 Skolen og lærerrollen (10 sp)

KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis (12 dager)

Videre har første kull med oppstart høst 2021, hatt følgende emner vår 2022 og høst 2022:

2 semester: (vår 2022)

SOS101 Klassisk og moderne sosiologisk teori (15 sp)

MET102 Samfunnsvitenskapelig metode (15 sp)

3 semester (høst 2022)

SOS103-L Samfunnsstrukturer i endring (10 sp)

SOS105-L Arbeid under kapitalismen eller

SOS113-L Velferd og ulikhet (10 sp) (tilbud om valgemner varierer fra semester til semester)

PED 121 Ulike veier til læring (5 sp)

SAKD101 Samfunnskunnskapsdidaktikk 1 (5 sp)

KOPRA102 Læringsprosesser (8 dager)

Ekstern fagfelle har som grunnlag rapporten hatt følgende møter i november 2022 ved UIB:

- Ekstern fagfellesamling for lektorutdanninga ved UiB Bergen 02.11.2022
- Møte med studieprogramleder for lektorprogram i samfunnsfag Katharina Sass ved institutt for sosiologi UIB 02.11.2022
- Møte med tillitsvalgt studentrepresentant frå første kull-2021 03.11 2022
- Møte med programstyre for lektorprogrammet ved institutt for sosiologi 03.11 2022

I tillegg til disse møtene har ekstern fagfelle også fått tilgang til dokumenter som egen-evalueringer, emne-evalueringer, student-evalueringer, oversikt over student-tall, referater fra programstyret og andre relevante møter.

2. Evaluering av programmet

Denne programevalueringen skal vurdere faglig oppbygging, faglig sammenheng og gjennomføring av studieprogrammet, og kvaliteten i forhold til nasjonal og internasjonal standard. Rapporten er derfor bygget opp rundt disse overordnede spørsmålene. Herunder følger vurderinger av studentinntak og frafall, mulige timeplankonflikter og fremtidig redesign av programmet, læringsmiljø på programmet og kursemner som lektorstudentene så langt har gjennomført.

2.1 Studenttall og frafall¹

Kull 2021: Høsten 2021 var det tatt opp 38 studenter på det nyopprettede lektorprogrammet, av disse var det totalt 27 (1 har blitt kullflyttet) som startet opp og var aktive studenter denne høsten. Det er alltid en viss usikkerhet knyttet til hvor mange studenter en skal ta opp, særlig på et helt nytt studieprogram. Siden det nye lektorprogrammet i samfunnsfag ved UIB har 17 plasser, var det nok forventet at enda flere ville takke nei, og 27 studenter var nok mer enn en kanskje så for seg i utgangspunktet.

Av de 26 studentene på kull 2021 så ser det ut til at alle fortsatt er aktive studenter i inneværende vår semester 2023.

¹ Tallene er basert på informasjon fra studieadministrasjon Sosiologisk institutt UIB samt et referat fra programstyremøte for Lektorprogrammet, Sosiologisk institutt 01.02.2023

Som oversikten nedenfor også viser, har studentene nå valgt fag 2. Fordelingen viser at fagene historie, nordisk og engelsk er valgt av de fleste av studentene fra kull 2021.

1. 27 aktive studenter (1 har blitt kullflyttet)²
2. 4 på utveksling våren 2023
3. Valg av fag 2:
 1. Historie – 9
 2. Engelsk – 5
 3. Nordisk – 9
 4. Religion – 3
 5. Tysk – 1

Kull 2022:

Basert på erfaringene fra opptak høst 2021 med opptak av 38 studenter, reduserte en antallet til 25 studenter for det andre kullet på lektorutdanningen høst 2022. Av disse var hele 23 studenter aktive høst 2022, mens en nå i årets vårsemester 2023 har 21 studenter, da 2 ser ut til å ikke være meldt opp denne våren.

Oppsummert er det foreløpig ikke tegn til stort frafall eller bort-valg i de to lektorkullene som har startet opp på lektorutdanningen i samfunnsfag. Det kan tyde på at en har lykket så langt med å holde på studentene, når de først har begynt på programmet.

Her kan det likevel anbefales, (dersom det ikke allerede er på plass) å innføre rutiner for avslutningssamtaler med studenter som velger å avbryte studiet. Da kan en etter hvert bygge seg opp nyttig kunnskap og innsikt i hva som er bakgrunnen for at noen studenter ikke ønsker å fortsette på lektorutdanningen. Omvalg av studie kan være en viktig årsak, fordi en del synes ikke studie var slik de hadde forventet, samt at det alltid vil være noen som kommer frem til at de ikke ønsker å bli lærere likevel. Mye tyder også på at et godt og kollektivt kull- og læringsmiljø kan være viktig for de som velger å fortsette og fullføre hele studieprogrammet.

Tidligere undersøkelser har vist til de fleste studenter som faller fra lektorprogrammene blir værende i høyere utdanning. Slettebakk og Theisen (2016)³ fant at de viktigste

² Oversikten er hentet fra et referat fra programstyremøte for Lektorprogrammet, Sosiologisk institutt 01.02.2023

³[Rapport om frafall i lektorprogrammene.pdf](#)

selvrapporterte årsakene til at studenter sluttet var at studentene bytte av studium og at de fikk interesse av et annet fag. Det betyr at mange studenter gjør noe prøving og feiling hva angår valg av studium. Det kan derfor være mer presist å betegne dette som «omvalg» snarere enn «frafall». Lektorstudenter er også en gruppe som har mange valgmuligheter fordi de jevnt over har høyt karaktersnitt. Et mulig tiltak for å unngå at lektorstudenter tidlig velger bort studiet kan være å gi dem bedre informasjon og tydeligere forventninger i oppstartsfasen.

2.2 Timeplankonflikter og samordning- redesign av modellen

I NOKUT rapporten *Høyt opptakskrav, lav fullføring* (2019)⁴, vektlegges det mer enn hos Slettebakk og Theisen (2016), «hvor viktig det studieadministrative arbeidet er for å oppnå god kvalitet i lektorutdanningene. Studentenes læringsutbytte kan hemmes av timeplankonflikter, at de faller mellom to stoler på campus eller at de havner i klem mellom lærested og praksisskole.»

Her må vi anta at arbeidet med «redesign» av lektorutdanningen ved UIB tar sikte på å komme noen av disse problemene i møte. I høringssvar fra Sosiologisk institutt (ref. 2022/2420-ARR), til høring om redesign av lektorutdanningen ved UIB, går en inn for modell A (fellesmodellen). Her var argumentene for modell A nettopp knyttet det å *unngå kollisjoner* mellom fag 1 og fag 2, og samtidig sikre en grundig innføring i disse fagene før studentene skal ut i praksis. Videre argumenteres det for at modellen vil føre til bedre samordning med MN fakultetet.

Selv om modell A synes å være foretrukne modellen blant de som er involvert i lektorutdanning ved UIB, så ser det nå ut som det vil være modell D som vil bli innført. Det gjenstår kanskje å se, men mye kan likevel tyde på at modell D vil fungere bedre enn dagens modell.

2.3 Læringsmiljø

På bakgrunn av studentevaluering og i samtale med tillitsvalgt student kommer det frem at lektorstudentene ved Sosiologisk institutt er godt fornøyde med oppstarten på studiet og

⁴ [bakken bore boilard fetscher hamberg sinderud hoyt-opptaksniva-lav-fullforing_18-2019.pdf \(nokut.no\)](#)

måten de har blitt tatt imot på instituttet. En er også fornøyd med hvordan instituttet har lagt til rette for læringsmiljøet på kullet, så langt. Her må det legges til at kull 2021 startet opp i pandemiperioden da det fortsatt var utfordrende med tanke på sosiale og fysiske møter. Instituttet har også, i samarbeid med tillitsvalgte studenter, arrangert «kulltreff» med faglig innleder. Både lektorstudenter og ansatte ved instituttet synes det har vært flotte arrangement, men er skuffet over dårlig oppmøte. Det er vanskelig å si hvorfor det kan bli slik, men vår erfaring fra NTNU kan tyde på at for å få oppslutning om denne typen faglig-sosiale tiltak så bør dette skje på initiativ fra studentene selv, og da gjerne i samarbeid med linjeforeningene. I slike tilfeller kan heller instituttet stille med økonomisk støtte, eksempelvis til reiseutgifter for foredragsholdere og pizza til deltagere. Det er ønskelig med studentmedvirkning og studentaktivitet, og det er liten grunn til å undervurdere studentenes evne til å ta ansvar for en del slike faglig-sosiale tiltak, selv om alle noen ganger trenger litt støtte og en liten oppmuntring.

Fagidentitet og kullfølelse kan være viktig for at lektorstudentene ønsker å fortsette og fullføre studiet. Det er viktig å legge et godt grunnlag med å tilrettelegge mottak og oppfølging av nye studenter på lektorprogrammet. Det handler blant annet om å organisere seminarer på store fellesfag slik at lektorstudentene kommer i samme gruppe, slik det også er lagt opp til ved UIB på emner som SOS101 og MET102. Det kan blant annet innebære at en sørger for at studentene fra første studiedag, ikke bare velger tillitsvalgte representanter, men at de også velger ut noen som kan ta ansvar for sosiale arrangement for kullet. Av svært enkle men likevel gode sosiale tiltak er det å få kullet til å etablere en Facebook gruppe ved første møte i semesteret. Et kulltreff for nye lektorstudenter i starten av semesteret, kan også anbefales. Her kan en eksempelvis legge inn litt «bli kjent aktiviteter», litt enkel bevertning, og kanskje en omvisning for lektorstudentene på instituttet, der de får hilse på vitenskapelige ansatte og ansatte i studieadministrasjonen. Etter hvert som sosiologisk institutt får flere og mer erfarne lektorstudenter, kan noen av disse gjerne inviteres inn for dele erfaringer med de nye studentene. Et tips for å sikre god deltagelse er å arrangere et slikt kulltreff rett etter en undervisnings økt, da de fleste allerede er fysisk til stede på campus.

Ved NTNU gjennomfører vi hver vår individuelle oppfølgings-samtaler med førsteårsstudentene på lektorprogrammet. Dette er noe vi har hatt gode erfaringer med i flere år og som kan anbefales også ved UIB. I oppfølgings-samtalene har vi noen faste spørsmål som vi stiller studentene, men det viktigste er at vi inviterer dem til å snakke om hvordan de synes studiet har vært så langt. Dette gir oss en viss innsikt i hvordan studentene opplever

studiet, om det er noen som mistrives eller har behov for studieveiledning. Studentene på sin side, melder tilbake til oss at de opplever dette som en fin måte å bli sett og hørt på, av oss. Samtalene gjennomføres av studieprogramleder, en universitetslektor og ansvarlig studiekonsulent for lektorprogrammet i institutt-administrasjonen. Invitasjon og påmelding til samtalene organiseres av studieadministrasjonen ved at det legges ut informasjon og et påmeldingsskjema med aktuelle tidspunkt (max 30 min pr samtale) på programsidene på nett. Vi bruker en fast spørre-liste der vi spør om hvordan de har opplevd studie- og aktuelle fag-emner samt oppfølging fra instituttet så langt. Vi spør også om hvordan de ser på studieløpet fremover og eksempelvis om de ser seg selv som lærer om noen år. Til sist har vi et åpent spørsmål der studenten får mulighet til å komme frem med ting vi ikke har vært inne på. Vi har holdt på at det skal være frivillig å stille på en slik samtale og antall studenter som har meldt seg på til disse samtalene har derfor variert noe fra år til år. Det må bemerkes her at i år med lav deltagelse er ikke alltid vi har opplevd å sitte igjen med så mye, hverken av nyttig innsikt eller god oversikt hva angår studentenes situasjon. Vi har derfor vurdert å gjøre samtalene obligatoriske, men foreløpig har vi holdt på at det er frivillig å stille. Under pandemien var for øvrig påmeldingen til samtaler veldig høy, og det virket som studentene hadde stort behov for dette tilbudet.

Kontinuerlig og god oppfølging av fem lektorkull kan bli ressurskrevende, derfor er det viktig å ha greie rutiner og arbeidsdeling ved instituttet. Å være studieprogramleder for et slikt program kan også fort bli en litt ensom oppgave med grenseløse krav til oppfølging av studenter, derfor er det viktig at ledelsen og programstyre jobber for at dette blir et felles anliggende for hele instituttet.

Siden lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB er helt i startgropen, er det også foreløpig et ganske oversiktlig program. Etter hvert som flere kull kommer til, vil det antagelig bli mer nødvendig med noen faste former på hvordan en jobber med å tilrettelegge for et godt kull og læringsmiljø.

På mange måter er det nesten ingen grenser for hvor mange gode tiltak en kan sette i gang med ønske om å styrke læringsmiljøet, men det er begrensninger når det kommer til tid og ressurser. Det gjelder derfor å komme frem til måter å gjøre dette på som ikke krever for mye, men samtidig kan gi gode resultater. Et veldig enkelt tiltak som at noen studenter fra første studiedag, får ansvar for sosiale og faglige arrangementer på kullet, er faktisk noe av

det våre tidligere lektorstudenter ved NTNU fremhever som avgjørende for et godt kullmiljø gjennom fem år i studieprogrammet.

2.4 Evaluering av emner

Emneevalueringene tyder samlet sett på at forventet læringsutbytte innfris og at undervisningsformer, vurderingsformer og arbeidsmengde er i rimelig god overensstemmelse. I studentevalueringene går det imidlertid frem at en del studenter kanskje er noe overveldet, for ikke å si frustrerte, over mengden pensumlitteratur i disiplinene. Her nevnes det også at det er krevende med mange engelske tekster. Slike innvendinger skal selvsagt tas på alvor. På samme tid er dette noe som en sikkert kan dra kjensel på fra tidligere studentevalueringer av disiplinene. Det kan være et utslag av overgangen fra videregående til universitetsstudier kan oppleves krevende. Her kan det være greit å komme studentene litt i møte, samtidig mener jeg at det må være greit å minne studentene på at læring sjelden bare er lett og lystbetont. Det kan også være en krevende og frustrerende prosess å tilegne seg ny kunnskap.

Kursemner i 1 og 2 semester:

Evalueringene og resultatene så langt viser likevel at de nye lektorstudentene ved Sosiologisk Institutt håndterer arbeidsmengden godt.

Dersom en eksempelvis sammenligner evalueringen av SOS100B (der majoriteten av studentene er lektorstudenter) med evalueringen SOS100A (som tas av disiplinstudentene) så ser en at lektorstudentene på SOS100B gjennomgående er mer fornøyde og at de også leser mer enn studentene på SOS100A. Karaktersnittet blant lektorstudentene på SOS100B var også høyere enn blant studentene på SOS100A.

Mens SOS100A er «Innføring i sosiologi med fordypningstema», er SOS100B kun en «Innføring i sosiologi», altså uten fordypningstema. Studenter i SOS100A og B følger samme forelesningsrekke og seminarer, men SOS100A studentene må i tillegg velge et fordypningstema som innebærer ekstra seminarer og skriving av et essey i tillegg til skoleeksamen. For lektorstudentene som tar SOS100B, er emnet tilpasset slik at det bare skoleeksamen (som da teller 100% av karakteren). Selv om SOS100B nok oppleves ganske

intensivt for studentene så er det likevel et emne som på bakgrunn av evalueringene og resultater ser ut til å fungere godt tilpasset lektorstudentene.

I praksisemnet KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis, så mente tillitsvalgt student at dette kanskje skulle ha vært lagt noe seinere i semesteret, siden en opplevde at en nesten ikke var kommet i gang på studiet som fersk lektorstudent, før en plutselig skulle ut på observasjon i skolen.

I semester 2 tar lektorstudentene SOS101 Klassisk og moderne sosiologisk teori (15 sp) og MET102 Samfunnsvitenskaplig metode (15 sp), det er derfor et rent disiplin-faglig semester og sånn sett fungerer det knirkefritt med hensyn til tilpasninger og mulige kollisjoner i lektorløpet. Utfordringen her kan imidlertid være at det kan gå på bekostning av det kollektivet læringsmiljøet for lektorstudentene. Her er det en styrke at Sosiologisk institutt har organisert egne seminar for lektorstudentene i disse emnene som kan være med på å bygge opp tilhørighet og faglig fellesidentitet.

Jeg har ovenfor vektlagt viktigheten av å legge til rette for kull- og fagidentitet for lektorstudenter helt fra starten av studieløpet. Sammenligner vi første semester i lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB med NTNU, så har lektorstudentene ved NTNU hele det første semesteret og en relativt stor del av andre semester i disiplin-emner. Det innebærer at de ikke får utviklet en felles tilhørighet til sitt studieprogram, sine lektor-medstudenter og sitt studieløp som lektorer. Ved NTNU organiserer vi også egne lektorseminarer i disiplinernene, men det synes ikke å være tilstrekkelig. Det brukes derfor en del ekstra ressurser for å tilrettelegge for fag- og kulltilhørighet, for å forebygge frafall og «silent quitting» tidlig i studieløpet. Sett fra et NTNU-ståsted har nok studieplanen for lektorutdanningen ved UIB Sosiologisk institutt en klar fordel på denne måten, ved at 1 semester rommer ett disiplin emne SOS100B (der majoriteten er lektorstudenter), samt at studentene også får et førstemøte med didaktikk og litt praksis i skolen.

Kursemner 3 semester:

Tredje semester består av 2 mindre disiplinern, (SOS103L, og valg-emne SOS105L eller SOS113L) som skal være tilpasset lektorstudentene gjennom studiepoengreduksjon fra 15-10.

Evalueringen av SOS103 tyder på at lektorstudentene har vært mer kritiske i tilbakemeldingene. Gjennom samtale med tillitsvalgt lektorstudent forstår jeg at kritikken av

emnet hovedsakelig handler om at det har vært uklart for lektorstudentene hvor mye denne reduksjonen på 5 studiepoeng skal innebære i praksis. Her var det tydeligvis mye forvirring og usikkerhet rundt hva som krevdes av dem og de ønsket seg her en tydeligere tilpasning og justering av pensum-mengde og en egen kursplan som lektorstudentene kunne rette seg etter.

Det er ikke gjort tilsvarende emneevaluering for valg-emnene høst 2022, men ut fra informasjon jeg ellers har fått fra instituttet forstår jeg det slik at majoriteten av lektorstudentene valgte SOS113L. På bakgrunn av samtale med tillitsvalgt student emnet var det tydelig at her var mer fornøyd både med tilpasningene som ble gjort og innholdet i emnet. Jeg fikk også inntrykk av at didaktikk emnene opplevdes som interessante og svært relevante av studentene.

Forslag til tiltak

Alt i alt er hovedinntrykket at kurs-emner som så langt inngår i de tre første semester i den nyopprettede lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB, fungerer godt med hensyn til kvalitetskrav om læringsmål, undervisnings og vurderingsform. Det er likevel alltid mulig med forbedringer.

Når det gjelder KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis, så kan en vurdere muligheten for å legge dette noen uker seinere i semesteret, slik at studentene får bli litt bedre kjent med studieprogrammet og med kullet, før de skal ut i skolen.

Disiplinemnet SOS113 og valgemner valg-emne SOS105L eller SOS113L) må tilpasset lektorstudentene gjennom studiepoengreduksjon fra 15-10. Her vil jeg foreslå at fagansvarlige, (om det ikke allerede er gjort,) går gjennom pensumlister og undervisningsopplegg og lager en tydeligere plan for lektorstudentene for hvordan emnet skal gjennomføres tilfredsstillende på 10 studiepoeng. Dette kan nok bidra til å redusere noe av den usikkerheten som studentene her rapporterer om.

Jeg forstår også at sosiologisk institutt ved UIB for tiden er inne i en diskusjon angående omlegging av bachelorprogrammet. Herunder vurderes det om en skal legge om emnene fra 15 studiepoeng til 10 studiepoeng. Dette ville i så fall være en svært god tilpasning til lektorprogrammet og en ville på denne måten ha løst noen av de problemene med L-emner på 10 sp som jeg har forsøkt å beskrive ovenfor.

3 Kort oppsummering av programevalueringen

Det nyopprettede studieprogrammet for lektor i samfunnsfag ved sosiologisk institutt UIB ser ut til å ha fått en god oppstart. Instituttet har sørget for å ansette kompetente og engasjerte medarbeidere med studieprogramansvar og ansvar for fagdidaktikk. Foreløpig er antallet studenter håndterlig, men i løpet av få år vil instituttet oppleve å få betydelig økt arbeidsmengde knyttet til undervisning, veiledning og oppfølging av fem lektorkull. Jeg tror derfor det vil være svært ønskelig og nødvendig at hele instituttet etter hvert får større innsikt, medansvar og eieforhold til lektorprogrammet.

På dette tidspunkt når denne evalueringen skrives kan det se ut som det er modell D for lektorutdanningen som vil bli innført i kjølvannet av redesignprosessen, og ikke modell A som sosiologisk institutt har argumentert for i høring. En må uansett ha håp om at den nye modellen vil fungere bedre enn den gamle, for dette vil ha store konsekvenser for det fremtidige arbeidet med programmet. På bakgrunn av studieprogrammet fortsatt er i startfasen, har en heller ikke så mange erfaringer fra instituttet å bygge på, ennå. Jeg har derfor brukt noen av de erfaringene vi har gjort oss ved lektorutdanningen i samfunnsfag ved NTNU for å komme med noen innspill til arbeidet videre, og da særlig knyttet til læringsmiljøet for lektorstudentene. Selv om en foreløpig ikke har hatt store bekymringer ved UIB sosiologisk institutt med tanke på frafall/bort-valg og gjennomføring, så er det likevel viktig å få etablert gode arbeidsmåter og rutiner hva angår tilrettelegging av gode kull og studiemiljø for lektorstudentene. I så måte, synes oppstarten av dette studieprogrammet for lektor i samfunnsfag å være lovende.

I arbeidet med å sikre kvaliteten i programmet og legge til rette for en høy prosent studenter vil fullføre studieprogrammet for lektor i samfunnsfag kan en se for seg mange store oppgaver å ta fatt på. Det kan handle om koordinering og samhandling i det studieadministrative arbeidet, herunder den store prosessen med fremtidig redesign av programmet. Det kan også handle om tidlig synliggjøring av relevans av utdanningen for nye studenter og om hvordan instituttet tilrettelegger for medvirkning og aktivitet for studentene. Og sist, men ikke minst handler det om læringsmiljøet som må skapes, av og for studentene.

Trondheim 27.02.2023

Brita Bungum

Institutt for sosiologi og statsvitenskap
NTNU

Førsteamanuensis i sosiologi ved NTNU
Studieprogramleder lektorutdanning i samfunnsfag

